

**Inbreng debat over de opvolging van het rapport 'Ongekend onrecht'
(alleen het gesproken woord telt)**

Voorzitter,

'Het onrecht wordt nu meer onderkend, maar is nog niet rechtgezet. Excuses zijn gemaakt, nu het herstel nog.'

Met deze zinnen sluit de POK haar constatering af in het rapport *Ongekend onrecht* van 17 december 2020.

Die constatering was pijnlijk duidelijk. Grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden. En de informatievoorziening van de overheid is niet op orde. Ouders is ongekend onrecht aangedaan.

Voorzitter,

De vraag voor het CDA is: hoeveel beter doen we het nu, 2,5 jaar later?

Ik wil een aantal zaken uit het rapport uitlichten. En dan begin ik bij de hersteloperatie zelf. Want het kabinet wilde ouders en kinderen een nieuwe start geven, en wel zo snel mogelijk.

Maar voorzitter,

Het duurt te lang.

In het vorige debat heb ik vragen gesteld over "whatever it takes", een uitspraak van onze minister-president in het eerste debat over de conclusies van de POK.

Wat ik moeilijk kan begrijpen, is dat er een rapport ligt met uitkomsten waarvan iedereen zegt: dit moeten we oplossen, en beter gisteren dan vandaag. Maar dat de voortgang zo moeizaam verloopt.

Wat ik moeilijk kan begrijpen, is dat er na de verkiezingsuitslag van de Provinciale Staten een brief komt van het kabinet: we gaan alles uit de kast trekken. Wil dat dan zeggen dat we dat tot nu toe niet hebben gedaan? Is "whatever it takes" afhankelijk van de situatie?

Hoe kijkt de minister-president hier nou naar? Hebben we afgelopen 2,5 jaar écht álles gedaan? Vindt hij dat de hersteloperatie voldoende 'Chefsache' is geweest?

Voorzitter,

De POK constateerde kort gezegd dat een belangrijke oorzaak van de toeslagenaffaire geen oog voor de menselijke maat was.

Ook werden algemene beginselen van behoorlijk bestuur door de overheid weggeredeneerd. Zoals het evenredigheidsbeginsel, dat de overheid moet zorgen dat de lasten of nadelige gevolgen van een overheidsbesluit niet zwaarder zijn dan het algemeen belang van het besluit.

Maar ook het rechtszekerheidsbeginsel, waarbij de overheid haar besluiten begrijpelijk moet formuleren, zodat onze inwoners weten waar ze aan toe zijn.

Maar als we dan naar de hersteloperatie kijken, hebben we een paar vragen:

- Hoe past een generiek en zwaar proces met veel controle en bewijsvoering bij 'oog voor de menselijke maat'?
- Hoe past het willen bepalen van individuele schade met lang slepende processtappen en stevige juridisering, die leidt tot ongekend grote onzekerheid en stress voor ouders, bij het evenredigheidsbeginsel?
- Hoe passen complexe processen en onduidelijke communicatie over bijvoorbeeld de planning bij het rechtszekerheidsbeginsel?

Ik wil hier nogmaals pleiten voor verbetering en versnelling waarbij menselijke maat, eenvoud en duidelijkheid centraal staan. Het liefst een besluit in één dag of maximaal één week, op één locatie bij de ouders in de buurt, met één integraal team, waarbij het verhaal van de ouders het uitgangspunt is.

En ik ben voorzichtig positief dat hier nu toch meer beweging in lijkt te komen. Wil de staatssecretaris ons meenemen in waar we nu staan?

Ik ben overigens blij dat de staatssecretaris heeft besloten niet in hoger beroep te gaan tegen recente uitspraken van de rechtbanken Almelo en Rotterdam. De oplossing ligt wat ons betreft in het gesprek met de ouders aan de keukentafel en niet in de rechtszaal.

Voorzitter,

Ondanks alle inspanningen verwacht ik niet dat de hersteloperatie binnen deze kabinetsperiode afgerond zal zijn. En een overgang van kabinet naar kabinet levert vertraging maar vooral onrust op bij ouders die wij willen beperken. Wij zien een steeds groter belang van een toevoeging van continuïteit aan het herstelproces. Dus iemand die mede de voorgang bewaakt, die kan zorgen voor een stukje depolitisering en die een onafhankelijk en vertrouwd gezicht is voor ouders. Net zo lang tot we kunnen zeggen: herstel heeft plaatsgevonden.

Hoe kijkt het kabinet naar het instellen van zo'n beschermheer of -vrouw, die zowel in gesprek is met de staatssecretaris alsook met de minister-president?

Voorzitter,

Het rapport *Ongekend onrecht* laat zien hoe slecht burgers beschermd waren tegen de overheid. En precies daarom zijn wij groot pleitbezorger van fiscale rechtshulp naar het voorbeeld van de Amerikaanse Taxpayer Advocate Service. Een belangenbehartiger voor de inwoner, die tegenmacht biedt richting de overheid.

Dat kan binnen de Belastingdienst, maar ook als onderdeel van de Inspectie Belastingdienst, Toeslagen en Douane. Die ook toegang heeft tot alle informatie en direct aan de Kamer rapporteert. Eind mei komt de brief over de voortgang. Is de staatssecretaris het met mij eens dat we daarna zo snel mogelijk keuzes moeten maken en aan de slag moeten gaan?

Voorzitter,

Mijn voorgangers zijn al uitgebreid op de informatievoorziening ingegaan. Vorige week kwamen er weer stukken die onderdeel hadden moeten zijn van de POK. En ik ben bang dat deze verassing nog wel een paar keer komt.

Ik begrijp echt wel dat "een been bijtrekken" op het gebied van informatievoorziening tijd kost. Maar recente berichten over de informatiechaos bij Financiën maken ons moedeloos.

Zijn de uitgezette acties voldoende? Zowel bij Financiën als Rijksbreed, vraag ik de staatssecretaris en minister-president.

Afsluitend, voorzitter,

Nu het herstel nog.

Als je uit de storm komt, ben je nooit meer dezelfde persoon voordat je erin terechtkwam. Dat geldt helaas voor al die ouders en dat is puur verlies.

De enige winst die we nog kunnen behalen, is laten zien dat we als overheid in staat zijn te verbeteren.